

บทคัดย่อ

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ช่องว่างที่เกิดขึ้นของนโยบาย กฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการลงทุนของประเทศ ตามหลักการ UNGP ทั้งเสาหลักที่ 1 (protect) และเสาหลักที่ 3 (remedy) ว่านโยบาย กฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นอุปสรรคหรือเอื้อให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะ มาตรการ หรือแนวทางในการส่งเสริมให้การลงทุนของภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชนและมีการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพหากมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น ตลอดจนใช้สนับสนุนการทำงานตามกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการตรวจสอบ เรื่องร้องเรียน การเฝ้าระวังสถานการณ์สิทธิมนุษยชน และการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

งานวิจัยชิ้นนี้อาศัยการวิเคราะห์ช่องว่าง หรือ Gap analysis เพื่อศึกษาว่ากลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของภาครัฐทางด้านสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจ เพียงพอต่อข้อกำหนดใน UNGP หรือไม่อย่างไร มีช่องว่างในประเด็นใดบ้าง มีมาตรการใดที่ยังไม่มีหรือมีไม่เพียงพอ โดยแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ กลไกการคุ้มครองทางด้านสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจของภาครัฐที่มีอยู่ในปัจจุบัน (actual) เทียบกับ 2. กลไกการคุ้มครองทางด้านสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจของภาครัฐที่ควรจะเป็น (desired) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการสังคมทางด้านสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจ ซึ่งผลการวิเคราะห์จะทำให้เห็นช่องว่างที่เกิดขึ้นจริงและนำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการคุ้มครองทางด้านสิทธิมนุษยชนของภาครัฐต่อไป

ผลการศึกษาพบว่าช่องว่างที่เกิดขึ้น เกิดทั้งในระดับรัฐธรรมนูญ และเกิดขึ้นในระดับย่อยแยกรายสิทธิ งานวิจัยชิ้นนี้จะเจาะลึกในสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจที่สำคัญรวม 9 สิทธิ ได้แก่ 1) สิทธิผู้ถือหุ้น 2) สิทธิแรงงาน 3) สิทธิสำหรับธุรกิจในช่วงโซ่อุปทาน 4) สิทธิชุมชน ที่ดินและสิ่งแวดล้อม 5) การลงทุนระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ 6) สิทธิผู้บริโภค 7) สิทธิประชากรกลุ่มเฉพาะ 8) ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน และ 9) ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในกรณีของรัฐวิสาหกิจ

ช่องว่างทางกลไกคุ้มครองทางสิทธิมนุษยชน ณ ปัจจุบัน มักปรากฏในรูปของช่องว่างของกฎหมายที่เอื้อให้เกิดการละเมิด การบังคับใช้กฎหมายที่ยังขาดประสิทธิภาพดำเนินการจริง และขาดการบูรณาการร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนอกภาครัฐ ในแง่นี้ เพื่อเติมเต็มช่องว่างของกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อนำไปสู่กลไกการคุ้มครองและเยียวยาที่ดียิ่งขึ้น ภาครัฐจำเป็นต้องดำเนินการด้านการปรับแก้กลไกทางกฎหมาย และดำเนินการด้านการบูรณาการร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น